

Blažek, Václav

Aaron Dolgopolsky osmdesátiletý

Linguistica Brunensia. 2010, vol. 58, iss. 1-2, pp. 328-335

ISBN 978-80-210-5250-5

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115077>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

2004

- (140) D. Telegin, A. Nečitajlo, I. Potexina & Ju. Pančenko: *Srednestogovskaja i novodanilovskaja kul'tury eneolita Azovo-černomorskogo regiona*. *Journal of Indo-European Studies* 32, 363–367.

Překlady z ruštiny

1977

- (141) Merpert, N. Ja. Comments on 'the chronology of the Early Kurgan Tradition', *Journal of Indo-European Studies* 5: 373–378.

1986

- (142) Bibikova, V. I. A study of the earliest domestic horses of Eastern Europe, in *Dereivka: A Settlement and Cemetery of Copper Age Horse Keepers on the Middle Dnieper*, BAR International Series 287, Oxford, 135–162.
- (143) Bibikova, V. I. On the history of horse domestication in south-east Europe, in *Dereivka: A Settlement and Cemetery of Copper Age Horse Keepers on the Middle Dnieper*, BAR International Series 287, Oxford, 163–180.

1996

- (144) Shepel, E. A. Populations in the Northern Donets Basin from the 3rd to 2nd millennia BC. *Journal of Indo-European Studies* 24, 1–26.

Poděkování

Tato studie vznikla pod záštitou Centra pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází moderních jazyků (MSM 0021622435) na Masarykově univerzitě v Brně a díky grantu GAAV, č. IAA901640805.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz

Aaron Dolgopolsky osmdesátiletý

Aaron Dolgopolsky [Aron Borisovič Dolgopol'skij] se narodil 18.11. 1930 v Moskvě v židovské rodině. Vystudoval obecnou lingvistiku a romanistiku, svůj doktorát zaměřil na srovnávací lingvistiku. Až do svého odchodu do Izraele roku 1976 působil v Akademii věd SSSR. Emigroval zcela legálně, díky Helsinským dohodám, přesto jeho jméno muselo zmizet ze všech sovětských knihoven a publikací vydaných v SSSR. Několik Dolgopolského žáků (A. Militarev, O. Stolbova) citovalo alespoň jeho práce, aniž by uvedli jméno autora. Jediný lingvista za sovětské éry, orientalista Igor M. Ďjakonov, měl odvahu uvést i jméno svého kolegy. Dolgopolsky se nejprve věnoval aplikacím statistiky na slovní zásobu jazyků. Tento zájem jej přivedl k otázkám, zda podobnosti mezi různými jazykovými rodinami nemohou představovat stopy jejich společného prajazyka. Díky své matematické erudici dokázal zdůvodnit, že oněch podobností je výrazně více, než aby mohlo jít o náhodu. Zmapoval též různé jazykové rodiny z hlediska nejstabilnějších lexémů (##1, 4, 8, 44). Současně pochopil, že tušená a matematicky nevyložená vzdálená jazyková příbuznost může být dokázána jen stejným postupem, který je používán pro důkaz genetické příbuznosti jazyků v tradiční srovnávací jazykovědě. Jinými slovy, pustil se do hledání hláskových zákonů mezi prajazyky jazykových rodin indoevropské, afroasijské, kartvelské, uralské a altajské, o nichž se domníval, že se vyvinuly z téhož prajazyka (##3, 5, 6). V této době zjišťuje, že mladý slavista Vladislav M. Illič-Svityč (1934–1966) se ubírá stejným směrem, navíc přidal i rodinu drávidskou. Pro hypotetický prajazyk Dolgopolsky přijal označení *nostratický*, se kterým operoval Illič-Svityč, ale navrhl jej už

r. 1903 Holger Pedersen. Oba se domnívali, že i některé jazyky označované za paleoasijské mohou být nostratického původu. Dále se shodli na tom, že z prajazyků, se kterými pracovali, je nejméně rozpracovaná rekonstrukce afroasijská (hamito-semitská). Rozdělili si úkoly tak, že Illič-Svityč se zaměřil na čadské jazyky a Dolgopolsky na jazyky kušitské. Bohužel, už r. 1966 jejich plodná spolupráce končí po tragické smrti teprve dvaatřicetiletého Illiče-Svityče (viz #11). Jejich kolega Vladimír Dybo dokázal z poznámek a kartotéky Illiče-Svityče připravit tři díly nostratického slovníku (1971, 1976, 1984). Dolgopolsky pokračoval ve zpřesňování nostratické rekonstrukce (##10, 17, 20, 22, 32), ale nezůstal v izolaci. Nostratická dimenze v historické jazykovědě se stala velmi atraktivní a Dolgopolsky byl záhy obklopen řadou žáků, které spolu s V. Dybem sdružil v tzv. Nostratickém semináři. Současně zůstal věren zájmu o kušitské jazyky (viz zejména #28), i když některé své práce později věnoval i dalším afroasijským větvím, především semitské. To samozřejmě souvisí s přechodem z Moskvy do Haify, kde od r. 1976 začal přednášet historickou gramatiku hebrejštiny. Akcentologická průprava, kterou si přinesl z Moskvy, jež shodou okolností reprezentovala školu Illiče-Svityče a Dyba, mu otevřela nový prostor i v semitistice. Dolgopolsky úspěšně demonstroval, že celá řada nevysvětlitelně nepravidelných forem v hebrejštině a dalších semitských jazycích může být vysvětlena akcentologicky. Jeho historická fonetika hebrejštiny (#71) v semitském, resp. afroasijském kontextu z r. 1999 je výjimečné dílo, které překračuje tradiční, zpravidla pouze deskriptivní úroveň obdobných syntéz. V posledních dvaceti letech života pracuje intenzivně na svém životním díle, nostratickém slovníku. Jeho předběžná verze je od r. 2008 dostupná na webových stránkách Univerzity v Cambridgi (viz #79). Jde o dílo vskutku monumentální, na více než 3000 stránkách autor prodemonstroval přes 2800 hesel s úplnou materiálovou i bibliografickou dokumentací. Díky své lingvistické všestrannosti byl Aaron Dolgopolsky účastníkem četných konferencí, kde vystupoval s příspěvky zejména o afroasijských jazycích nebo otázkách vzdálené jazykové příbuznosti. Autor tohoto portrétu se s ním setkal už na své první zahraniční konferenci r. 1987 ve Vídni, a pak ještě mnohokrát na různých místech od Nového Mexika po Indii. V říjnu 1995 přednášel i na půdě FF MU. Minulý čas je zde na místě. Po mozkové mrtvici je v posledních dvou letech Dolgopolsky upoután na lůžko. Ač stále intenzivně pracuje na definitivním dokončení svého Nostratického slovníku a prostřednictvím telefonu zůstává alespoň ve verbálním kontaktu s mnohými lingvisty, přeci jen jeho akční rádius je citelně omezen. Přejme mu k jeho osmdesátinám dostatek zdraví a energie, aby své životní *opus magnum* nejen dokončil, ale pokračoval v dalších excelentních studiích na poli afroasijské historicko-srovnávací jazykovědy a v neposlední řadě dovedl k publikování i své četné nevydané rukopisy.

Následuje přehled Dolgopolského publikací (číslovaný) i nevydaných rukopisů, konferenčních příspěvků a handoutů (označených písmeny abecedy), které jsou navzdory tomu hojně citovány.

1961

- (1) „Statističeskoe izučenie soxranjaemosti leksiki“. In: *Tezisy dokladov Mežvuzovskoj konferencii po primeneniju strukturnyx i statističeskix metodov issledovanija slovarnogo sostava jazyka*. Moskva 1961, 87–90.

1963

- (2) „Están emparentadas las lenguas de Europa, Asia y Africa del Norte?“ *Tlatoani* (México) 1963, 17.

1964

- (3) *Gipoteza drevnejšego rodstva jazykov Severnoj Evrazii (problemy fonetičeskix sootvetstvij)*. Moskva: VII Meždunarodnyj kongress antropologičeskix i étnografičeskix nauk 1964, 1–21.
 (4) „Gipoteza drevnejšego rodstva jazykov Severnoj Evrazii s verojatnostnoj točki zrenija“. *Voprosy jazykoznanija* 1964/2, 53–63.

- (5) „Metody rekonstrukcii obščeeindoevropskogo jazyka i vneindoevropskie sopostavlenija“. In: *Problemy sravnitel'noj grammatiki indoevropskix jazykov*, ed. S.B. Bernštajn & N.S. Čemodanov. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo univerziteta 1964, 27–30.

1965

- (6) „Metody rekonstrukcii obščeeindoevropskogo jazyka i sibiroevropskaja gipoteza“. *Ėtimologija 1964* (1965): 259–70.
- (7) [Překlad a poznámky] Swadesh, Morris: „Lingvističeskije svjazi Ameriki i Evrazii“. *Ėtimologija 1964* (1965), 271–311 + poznámky A. Dolgopolského 311–322.
- (8) „Soxranjaemost' leksiki, universalii i areal'naja tipologija“. In: *Lingvističeskaja tipologija i vostočnye jazyki*. Moskva: Nauka 1965: 189–195.
- (a) *Macha Oromo Field Notes*. Moskva 1965–68. Ms.

1966

- (9) „Materialy po sravnitel'no-istoričeskoj fonetike kušitskix jazykov: gubnye i dental'nye smyčnye v načal'nom položenii“. In: *Jazyki Afriki*, ed. B.A. Uspenskij. Moskva: Nauka 1966, 35–88.
- (10) „Nostratičeskije osnovy s sočetaniem dvux šumnyx soglasnyx“. *Problemy slavjanskix ėtimologičeskix issledovanij v svjazi s obščej problematikoj ėtimologii*. Moskva 1966, 48–50.
- (11) [+ V.A. Dybo] „V.M. Illič-Svityč“ (nekrolog). *Izvestija AN SSSR*, serija literatury i jazyka 25/6, 1966, 563–564.

1967

- (12) „Ot Saxary do Kamčatki jazyki iščit rodstvennikov“. *Znanie – Sila* 1967/1, 43–46.
- (13) „V poiskax dalekogo rodstva. *Russkaja reč* 1967/6, 95–112.
- (14) „Struktura semitoxamitskogo kornja v sravnitel'no-istoričeskom osveščanii“. In: *Problemy jazykoznanija*. Moskva: Nauka 1967, 278–282.

1968

- (15) „Drevnie korni i drevnie ljudi“. *Russkaja reč* 1968/2, 96–108.
- (16) Zamečanja k staťi Illiča-Svityča, Sravnenie smyčnyx nostratičeskix jazykov *Ėtimologija 1966* (1968), 401–404.

1969

- (17) „Nostratičeskije osnovy s sočetaniem šumnyx soglasnyx“. *Ėtimologija 1967* (1969), 296–313.
- (18) „Jazyki Afriki i argument meteli“. *Znanie – Sila* 1969, No. 11: 26–28.

1970

- (19) A Long-Range Comparison of Some Languages of Northern Eurasia. In: VII Meždunarodnyj kongress antropologičeskix i ėtnografičeskix nauk / VII Intern. Congress of Anthropological and Ethnographical Sciences, Vol. 5. Moskva / Moscow 1970: 620–634).
- (b) „*Yukagir Notes*“. Moskva, 1969–70. Ms.
- (c) „Field notes of Upper Kolyma Yukagir“ (1970's). Ms.

1971

- (20) „Nostratičeskije ėtimologii i proisxoždenie glagol'nyx formantov“. *Ėtimologija 1968* (1971), 237–242.

1972

- (21) „Materialy po sravnitel'no-istoričeskoj fonetike kušitskix jazykov: veljarnyj zvonkij v anlau-te“. In: *Problemy afrikanskogo jazykoznanija: Tipologija, komparativistika, opisanie jazykov*, ed. Oxotina, N.V., Uspenskij, B.A. Moskva 1972, 197–216.

- (22) „Nostratičeskie korni s sočetaniem lateral'nogo i zvonkogo laringala“. *Ėtimologija 1970* (1972), 356–69.
- (23) „Opyt rekonstrukcii obščenostratičeskoj grammatičeskoj sistemy. A. sistema ěnklitik i mes-toimenij. B. Nostratičeskoj sintaksis“. In: *Konferencija po sravnitel'no-istoričeskoj grammatike indoevropejskix jazykov*, ed. S.B. Bernštajn et al. Moskva: Institut slavjanovedenija i baltistiki AN SSSR 1972, 32–34.
- (24) [+ Golovastikov, A.N.] „Rekonstrukcija čukotsko-korjackix kornej i nostratičeskie ėtimologii“. In: *Konferencija po sravnitel'no-istoričeskoj grammatike indoevropejskix jazykov*, ed. S.B. Bernštajn et al. Moskva: Institut slavjanovedenija i baltistiki AN SSSR 1972, 27–30.
- (25) „O proisxoždenii ličnyx okončanij glagolov v vostočnosidamskix i irakvskix jazykax“. In: *Africana = Afrikanskij ėtnografičeskij sbornik IX (= Trudy Instituta ėtnografii im. N.N. Mikluxo-Maklaja, t. 100)* 1972, 103–112.
- (26) „La permutation des *m et *b initiaux dans les langues couchitiques“. In: *Congrès International des africanistes, 2ème session*. Paris: Présence africaine 1972, 225–234.
- (27) „Kakie jazyki rodstvenny evropejskim?“ *Nauka i čelovečestvo* 1971–72, 106–119.

1973

- (28) *Sravnitel'no-istoričeskaja fonetika kušitskix jazykov*. Moskva: Nauka 1973.
- (29) „Materialy po leksike jazyka xadija. Imennyje časti reči“. In: *Bespišmennye i mladopišmennye jazyki Afriki*, ed. N.V. Oxotina & A.B. Dolgopofskij. Moskva: Nauka 1973, 57–82.
- (30) [+ V.A. Dybo & A.A. Zaliznjak] „Vklad Illiča-Svityča v sravnitel'nuju grammatiku indoevropejskix i nostratičeskoj jazykov“. *Sovetskoe slavjanovedenie* 1973/5, 81–92.
- (31) „Boreisch – Ursprache Eurasiens“. *Bild der Wissenschaft* 1973, 1140–1146.

1974

- (32) „O nostratičeskoj sisteme affrikat i sibiljantov“. *Ėtimologija 1972* (1974), 163–176.

1975

- (33) „Jazyki i problemy prarodiny“. *Znanie – Sila* 1975/6, 15–19.
- (34) „Nostratičeskie jazyki“. In: *Bol'saja sovetskaja ėnciklopedija* 12, 272.
- (35) „Paleontologija lingvističeskaja“. In: *Bol'saja sovetskaja ėnciklopedija* 19, 113.
- (36) „Contributions to the Afroasiatic Comparative Word List“. In: *Proceedings of the Sixth Conference on African Linguistics* (Ohio State University, Columbus, April 1975). Columbus (Ohio): Ohio State University 1975, 42–43.

1976

- (37) „Numidijskoe (vostočnolivijskoe) pišmo Severnoj Afriki“. In: *Tajny drevnix pišmen: Problemy dešifrovki*, ed. I.M. Đjakonov. Moskva: Progress, 384–401.

1977

- (38) „Emphatic consonants in Semitic“. *Israel Oriental Studies* VII (1977), 1–13.

1978

- (39) „On phonemic stress in Proto-Semitic“. *Israel Oriental Studies* VIII (1978), 1–12.

1982

- (40) „Chadic – Semitic – Cushitic: Epenthetic -γ- in Sura in the light of Hamito-Semitic comparative linguistics“. In: *The Chadic Languages in the Hamitosemitic-Nigrific Border Area*, ed. by Herrmann Jungraithmayr. Berlin: Reimer 1982, 32–46.

1983

- (41) „Semitic and East Cushitic: sound correspondences and cognate sets“. In: *Ethiopian Studies dedicated to Wolf Leslau*, ed. by St. Segert & A. Bodrogligetti. Wiesbaden: Harrassowitz 1983, 123–42.

1984

- (42) „On personal pronouns in the Nostratic languages“. In: *Linguistica et Philologica. Gedankenschrift für Björn Collinder*, ed. O. Gschwantler et al. Wien: Braumüller 1984, 65–112.

1986

- (43) „Semitic nomina segolata in Ethiopic“. In: *Ethiopian Studies: Proceedings of the Sixth International Conference of Ethiopian Studies*, ed. by Gideon Goldenberg. Rotterdam-Boston: Balkema 1986, 71–90.
- (44) „A Probabilistic Hypothesis Concerning the Oldest Relationship Among the Language Families of Northern Eurasia“. In: *Typology, Relationship and Time*, ed. by Tom L. Markey & V.V. Shevoroshkin. Ann Arbor: Karoma 1986, 27–50 [transl. from Russian 1964].

1987

- (45) „Cultural contacts of Proto-Indo-European and Proto-Indo-Iranian with neighbouring languages“. *Folia Linguistica Historica* VIII/1–2 (1987), 3–36.
- (46) „South Cushitic lateral consonants as compared to Semitic and East Cushitic“. In: *Proceedings of the Fourth International Hamito-Semitic Congress*, ed. by H. Jungrauthmayr & W.W. Müller. Amsterdam-Philadelphia: Benjamins 1987, 195–214.

1988

- (47) „On etymology of pronouns and classification of the Chadic languages“. In: *FUCUS. A Semitic/Afrasian Gathering in Remembrance of Albert Ehrman*, ed. by Y. Arbeitman. Amsterdam-Philadelphia: Benjamins 1988, 201–20.
- (48) „The Indo-European homeland and lexical contacts of Proto-Indo-European with other languages“. *Mediterranean Language Review* III (1988), 7–27.
- (49) „Semitic and East Cushitic: word-initial laryngeals“. In: *Proceedings of the Eight International Conference of Ethiopian Studies* (University of Addis Ababa 1984), ed. by Taddese Beyene, vol. I. Addis Ababa-Frankfurt am Main: Institute of Ethiopian Studies 1988, 629–637.

1989

- (50) „Problems of Semitic comparative morphology: Mimation and nunation“. In: *Societatis Linguisticae Europaeae Sodalitium Israëlense. Proceedings of the Sixth Annual Meeting* (Tel Aviv 1988). Jerusalem 1989, III-VII.
- (51) „Problems of Nostratic comparative phonology“. In: *Reconstructing Languages and Cultures*, ed. by Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmeyer 1989, 90–98.
- (52) „On lateral obstruents in Hamito-Semitic“ [abstracts]. In: *Reconstructing Languages and Cultures*, ed. by Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmeyer 1989, 99–103.
- (d) „Proisxoždenije altajskix vosxodjaščix diftongov v svete dannyx vnešnego sravnenija“. Paper presented at the International Conference „Linguistic Reconstruction and Pre-History of the East“ (Moscow, 1989). Ms.
- (e) „On the origin of the Altaic ascending diphthongs in the light of external comparison“. Paper presented at the International Conference „Linguistic Reconstruction and Pre-History of the East“ (Moscow, 1989). Ms. [English version of the preceding contribution].
- (f) „Imperfective of prefix-conjugated verbs in Cushitic, Semitic, and Berber: Origin and Development“. Paper presented at the Conference of Cushitic and Omotic Studies (Turin 1989). Ms.

(g) „On lateral obstruents in Hamito-Semitic“. Haifa, 1989. Ms.

(h) „Problems of Nostratic phonology“. Haifa, 1989. Ms.

1990

(53) „On Chadic correspondences of Sem. *š“. In: *Proceedings of the Fifth International Hamito-Semitic Congress* (Wien 1987), Vol. I, ed. by Hans Mukarovsky. Wien: Afro-Pub 1990, 213–226.

(54) „Language relationship and the history of mankind“. Abstract. In: *Evolution: From Molecules to Culture*, arranged by R. Dawkins & J. Diamond. Cold Spring Harbor (NY) 1990, 32.

(55) [Barux Podol'ski] *Praktičeskaja grammatika jazyka ivrit*, ed. Aron Dolgopolsky. Moskva: Interbuk 1990.

(i) „O razgraničenii epiglottal'nyx soglasnyx i uvuljarnyx ščevlyx na nostratičeskom urovne“. Haifa, 1990. Ms.

1991

(56) „Two problems of Semitic historical linguistics“. In: *Semitic Studies: in honor of Wolf Leslau on the occasion of his 85th birthday*, ed. by Allan S. Kaye. Wiesbaden: Harrassowitz 1991, 328–339.

(57) „Kušitskie jazyki“. In: *Jazyki Azii i Afriki IV: Afrazijskie jazyki*, kniga 2, ed. V.M. Solncev. Moskva: Glavnaja redakcija Vostočnoj literatury 1991, 5 – 147.

(j) „Chadic interrogative pronouns in etymological context“. Handout of a paper. *Réunion du Groupe d'études tchadiques* (Paris 1991). Ms.

1992

(58) „A Hypothesis concerning Ancient Relationships Between Languages in Northern Eurasia“. In: *Nostratic, Dene-Caucasian, Austric and Amerind*, ed. by Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmeyer 1992, 267–289 [transl. of the Russian version from 1964].

(59) „Nostratic etymologies and the origin of verbal formatives“. In: *Nostratic, Dene-Caucasian, Austric and Amerind*, ed. by Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmeyer 1992, 290–297 [transl. of the Russian version from 1971].

(60) „The Nostratic vowels in Indo-European“. In: *Nostratic, Dene-Caucasian, Austric and Amerind*, ed. by Vitaly Shevoroshkin. Bochum: Brockmeyer 1992, 298–331. [Written in 1976].

(k) „Language relationship and the history of mankind“. Paper presented at ZIF Conference on Biological and Cultural Aspects of Language Development, Jan. 20–22, 1992, Zentrum für interdisziplinäre Forschung, Univ. of Bielefeld, Germany). Ms.

1993

(61) „More about the Indo-European homeland problem“, *Mediterranean Language Review* VI-VII (1993), 251–72

1994

(62) „The Aramaic reflex of the Semitic glottalized lateral consonant“. *Rocznik Orientalistyczny* XLIX (1994), 5–14.

(63) „Nostratic“. In: *Encyclopedia of Language and Linguistics*, V, ed. by R.E. Asher: University Press 1994, 2838.

(64) „Hamito-Semitic names of body parts“. In: *Semitic and Cushitic Studies*, ed. by Gideon Goldenberg & Shlomo Raz. Wiesbaden: Harrassowitz 1994, 267–87.

(65) „Semitskie jazyki“. In: *Kratkaja evrejskaja enciklopedija* VII. Jewrusalem 1994, 744–747.

(l) „External relations of Afro-Asiatic“. *World Archaeological Congress: Theme 3: Language, Anthropology, and Archaeology* (New Delhi, Dec 1994). Ms.

(m) „Hamito-Semitic Etymologies“. Paper presented at the 6th International Hamito-Semitic Congress, Moscow April 1994. Ms.

(n) „Origin of Some Semitic Names of Body Parts“. Haifa, 1994. Ms.

1995

(66) „Sud'ba nostratičeskix glasnyx v indoevropskom jazyke“. *Moskovskij lingvističeskij žurnal* I (1995), 14–33.

(67) [+ Colin Renfrew, Theodora Bynon, Merritt Ruhlen, Peter Bellwood] „Linguistic prehistory“. *Cambridge Archaeological Journal* V/2 (1995), 268–71.

1996

(o) „Origin of Gender in Hamito-Semitic“. Paper presented at the 8° Incontro di Linguistica Afro-Asiatica, Napoli, January 1996.

1997

(68) „The Indo-European stops in the light of the long range relationship of Indo-European with Afroasiatic and some language families of Northern and Eastern Asia“. In: *IV Meždunarodnaja konferencija po jazykam Dal'nego Vostoka, Jugo-Vostočnoj Azii i Zapadnoj Afriki. Tezisy dokladov* II. Moskva 1997, 109–112.

(69) Postscript (to the paper by Heltzer, M.: *On the Origin of the Near Eastern Archaeological Amber*). *Michmanim* 11 (1997), 37–38.

1998

(70) *The Nostratic Macrofamily and Linguistic Palaeontology*. Cambridge: McDonald Institute for Archaeological Research 1998.

(p) „The Nostratic macrofamily. A short introduction“. In: *Symposium on the Nostratic Macrofamily*. Cambridge [Precirculated papers] 1998.

1999

(71) *From Proto-Semitic to Hebrew. Phonology. Etymological approach in a Hamito-Semitic perspective*. Milano: Centro Studi Camito-Semiteici, 1999.

(72) „On the etymology of Hebrew םכּל“. In: *Historical, Epigraphical, and Biblical Studies in Honor of Prof. Michael Heltzer*, ed. by Yitzak Avishur & Robert Deutsch. Jaffa 1999, 157–60.

(73) „On the origin of the Hebrew *nota accusativi* 'et~'et and the *t*-accusative in Akkadian, Agaw, and Saho“. In: *Afroasiatica Tergestiana. Papers from the 9th Italian meeting of Afro-Asiatic (Hamito-Semitic) Linguistics* (Trieste, April 1998), ed. by Marcello Lamberti & Livia Tonelli. Padova: Unipress 1999, 43–46.

(74) „The Nostratic macrofamily: a short introduction“. In: *Nostratic: Examining a Linguistic Macrofamily*, ed. by Colin Renfrew and D. Nettle. Cambridge: McDonald Institute for Archaeological Research 1999, 19–44.

2000

(75) „Sources of linguistic chronology“. In: *Time Depth in Historical Linguistics*, ed. by Colin Renfrew, A. McJahon & Larry Trask. McDonald Institute for Archaeological Research 2000, 401–409.

(r) „Lexical convergence and long-range comparison of languages“. Handout for the international conference „Problemy izučeniya dal'nego rodstva jazykov“ (Moscow, May-June 2000). Ms.

2001

(76) „Mah nēcappēh mi – millōn 'ēfīmōlōgī shel ha-čāfāh ha-ivrit?“ [What do we expect from a Hebrew etymological dictionary?]. *Ha-Civrūt vė-'axyôtēha* I. Haifa 2001, 69–74.

(s) „Emphatic and plain voiceless consonants in Hamito-Semitic“. Haifa, 2001 (Abstracts and handout for the 10th Meeting of Hamito-Semitic [Afoasiatic] Linguistics, Florence, April 2001).

(t) „Lexical and grammatical convergence in Semitic“. Abstracts of a lecture (Tel-Aviv Univ., 2001). Haifa, 2001. Ms.

2002

- (u) „Berber roots and grammar in the light of long-range comparison“. Handout for the 2nd Bayreuth-Frankfurt Colloquium on Berber Linguistics (Frankfurt, July 2002). Ms.

2005

- (77) Emphatic and Plain Voiceless Consonants in Hamito-Semitic in the Light of Internal and External Comparative Evidence. *Proceedings of the 10th Meeting of Hamito-Semitic (Afroasiatic) Linguistics* (Florence, April 2001), ed. by P. Fronzaroli & P. Marassini. Firenze: Dipartimento di Linguistica (Quaderni di Semitistica 25) 2005, 29–34.
- (78) Nostratic Grammar: synthetic or Analytic? *Orientalia et Classica. Trudy Instituta Vostočnyx kultur i antičnosti*, vypusk VI: *Aspekty komparativistiki 1*. Moskva: Rossijskij Gosudarstvennyj Gumanitarnyj Universitet 2005, 13–38.

2008

- (79) *Nostratic Dictionary*. Cambridge: <<http://www.dspace.cam.ac.uk/handle/1810/196512>>

Recenze**1963**

- (80) Naert, Pierre (1958) *La situation linguistique del' Aïnou. 1: Aïnou et indoeuropéen*, I. Lund: Gleerup (Lunds universitets årsskrift, N.F. Avd. 1., Bd.53, Nr. 4). – *Étimologija* 1963, 293–299.

1975

- (81) Joki, Aulis (1973) *Uralier und Indogermanen. Die älteren Berührungen zwischen den uralischen und indogermanischen Sprachen*. Helsinki: MSFOu 151. – *Obščestvennye nauki za rubežom. Referativnyj žurnal*, Serija 6: *Jazykoznanie* 1 (1975): 99–110.
- (82) Hymes Dell, H. ed. (1974) *Pidginization and Creolization of Languages*. Cambridge: University Press. – *Language in Society* 4 (1975), 243–247.

1986

- (83) Bomhard, Allan R.: (1984) *Toward Proto-Nostratic: A New Approach to the Comparison of Proto-Indo-European and Proto-Afroasiatic*. Amsterdam-Philadelphia: Benjamins. – *Bulletin de la Société de linguistique de Paris* 8/2 (1986), 91–97.
- (84) Bynon, James (ed. (1984): *Current Progress in Afro-Asiatic Linguistics. Papers of the third International Hamito-Semitic Congress*. – *Bulletin of the School of Oriental and African Society* 49/2 (1986), 426–429.

2002

- Takács, Gábor (1999) *Etymological Dictionary of Egyptian*, Vol. I: *A Phonological Introduction*, by Leiden-Boston-Köln: Brill 1999. – *Israel Oriental Society* XX (2002), 527–535.

Poděkování

Tato studie vznikla pod záštitou Centra pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází moderních jazyků (MSM 0021622435) na Masarykově univerzitě v Brně a díky grantu GAAV, č. IAA901640805.

Václav Blažek
blazek@phil.muni.cz